

Celil Akdoğmuş
Selim Vatandaş
Mayıs 2021

Araştırma Raporu

BHASAN CHAR ADASI VE BANGLADEŞ'TEKİ ARAKANLI MÜSLÜMANLAR

Mülteci^{Uluslararası}
Hakları Derneği
INTERNATIONAL REFUGEE RIGHTS ASSOCIATION

Bhasan Char Adası ve Bangladeş'teki Arakanlı Müslümanlar

Rapor

Bangladeş, Arakanlı Müslümanlar, Bhasan Char Adası
Mayıs 2021

Yazarlar

Celil Akdoğan & Selim Vatandaş

Genel Yayın Yönetmeni

Süleyman Kurt

Editör

Selim Vatandaş

Son Okuma

Rabia Reyhan Kara

Referans için: Akdoğan, Celil & Vatandaş, Selim.
(2021) "Bhasan Char Adası ve Bangladeş'teki Arakanlı Müslümanlar", *Uluslararası Mülteci Hakları Derneği*, Araştırma Raporu, ss. 1-8.

Bu yazının içeriği ile ilgili bütün sorumluluk müelliflerine aittir.

©Uluslararası Mülteci Hakları Derneği 2021

Bu yayının bütün hakları mahfuzdur. Sadece kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

MEF Medya ve İletişim

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Furkan Kocagöz

Bu Rapor Ne Söyler?

2012'de Myanmar'da Budistler ile Müslümanlar arasında çıkan çatışmalar sonucunda binlerce Müslüman katledilmiş, Müslümanlara ait yüzlerce ev ve iş yeri yakılmıştı. Myanmar ordusu 2017 yılında Arakan'daki sınır karakollarına düzenlenen eş zamanlı saldırıları gerekçe göstererek kitlesel şiddet eylemleri başlatmıştı. Yaşanan bu zulüm nedeniyle yüz binlerce Arakanlı Müslüman Bangladeş'e göç etti. BM'ye göre, Ağustos 2017'den sonra Arakan'daki baskı ve zulümden kaçıp Bangladeş'e sığınanların sayısı ilk aşamada 900 bine ulaşmıştı. Günümüzde gayri resmi rakamlara göre ise 1.6 milyonun üstünde Arakanlı Müslüman'ın Bangladeş'te olduğu ifade ediliyor.

Bangladeş'teki Arakanlılar siyasi iktidarın kararı nedeniyle yeni bir göç mücadelesi ile yüz yüze... Yaklaşık 100.000 Arakanlı Müslümanın gelecekte deniz altında kalma ihtimali ile karşı karşıya olan adaya gönderilme riskli bulunuyor. Dakka yönetimi Bangladeş anakarasına 35 km. uzaklıktaki 20 yıl önce yüzeye çıkmış adaya halihazırda 7000'in üzerinde Arakanlı göndermiş durumda...

Dini farklılıklara rağmen Myanmar'da Müslümanlar ve Budistler aslında asırlar boyu barış içinde yaşamıştı.

Tarihsel Süreçte Arakan

Bilinen geçmişi milattan önce üçüncü yüzyıla¹ kadar uzanan Arakan, Güneydoğu Asya'da Bangladeş, Çin, Hindistan, Laos ve Tayland arasında yer alan ve 1989 senesine kadar resmi adı Burma olan² Myanmar'ın bir eyaletidir. Budistler ile bölgenin diğer yerli halkı olan Müslümanların geçmişi ise sekizinci asra dayanmaktadır. Zamanla önemli bir ticaret merkezi haline gelen bölge Müslüman tüccarların da ilgisini çekmiş ve Müslüman tüccarlar ile bölgede İslamiyet yayılmaya başlamıştır.

Dini farklılıklara rağmen asırlar boyu barış içerisinde yaşayan Müslüman ve Budist nüfusun oluşturduğu Arakan, 1784 yılında Burma Krallığı tarafından işgal edilmiştir.³ Bölgede Burma Krallığı'nın varlığından rahatsız olan Arakanlı Müslümanlar, Burma Krallığı'na karşı kimi zaman tek başlarına kimi zaman da İngilizlerin desteğini alarak savaşmışlardır. Buna rağmen bölgenin iki yerli halkı olan Müslümanlar ile Budistler arasında herhangi bir anlaşmazlık gün yüzüne çıkmamış, iki yerli halk da barış içerisinde yaşamaya devam etmiştir.

Burma Krallığı'nın bölgedeki hâkimiyeti 1824 senesine kadar sürmüştür. Bu tarihten sonra ise hakimiyet, bölgeyi işgal eden İngilizlere geçmiş ve İngilizlerin bir

asrı bulan egemenliği başlamıştır. 1900'lü yıllardan 2. Dünya Savaşı'na (1939)

kadar devam eden süreç ise bölgede bulunan Müslümanlar için makus bir dönemin başlangıcı olmuştur. Zira Burma Krallığı'nı İngiliz sömürsü olmaktan çıkarmayı hedefleyen Takin Partisi, bunun Budistleri bölgedeki Müslümanlara karşı kışkırtmak ile mümkün olduğunu düşünmüştür. Bu doğrultuda Takin Partisi, Müslümanlığın Budizm için büyük bir tehlike olduğunu, engellenemezse Müslümanların zamanla Budistleri yok edeceklerini ileri sürerek bölgenin iki yerli halkı olan Budistler ile Müslümanlar arasında fitne tohumlarını ekmiştir.⁴

İkinci Dünya Savaşı'na giden süreçte bölgede yaşanan çatışmalar ise Takin Partisi'nin Müslümanlara karşı olan yıkıcı tavrını daha da körüklemiştir. Zira İngilizler, Burma Krallığı'na karşı savaşmaları karşılığında Arakanlı Müslümanlara özerklik sözü vermiş ve Arakanlı Müslümanlar bu doğrultuda Burma Krallığı'na karşı 2. Dünya Savaşı boyunca İngilizler ile iş birliği yapmışlardır.⁵ Fakat devam eden süreçte İngilizler, Arakanlı Müslümanlara verdikleri sözleri tutmamışlar ve 1948 senesinde bölgeyi terk ederek tüm hakimiyeti Burma Krallığı'na bırakmışlardır.⁶

¹ "Arakan Raporu", İstanbul, 2012, s. 2, (Çevrimiçi) <https://www.ihh.org.tr/public/publish/0/105/2012-arakan-raporu.pdf>.

² Abdur Rahman Fuad, "Tarihi Açından Arakanlı Müslümanlar ve Budistler Arasındaki Bölgesel Çatışmaların Arka Planı", *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, C. 5, No: 12, 2018, s. 57.

³ Emrin Çebi, "Arakan Raporu: Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler", İstanbul, 2017, s. 3, (Çevrimiçi) https://insamer.com/rsm/icerik/dosya/dosya_853.pdf.

⁴ "Arakan Raporu", s. 2.

⁵ Hüseyin Günarslan, "Arakan Rohingya Müslümanlarının Tarihine Genel Bakış: Geçmişlerini Yok Sayma Çabaları ve Tarihsel Dışlanmaları", *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, C. V, No: 2, 2020, s. 16.

⁶ Günarslan, a.y.

1900'lü Yıllarda Arakanlılara Karşı Zulümler

Yaşanan bu gelişmeler, daha önce Arakanlı Müslümanlara karşı yapılan kıskırtmaların daha da körüklenmiş ve 1942 senesinde bölgedeki Müslümanlara karşı ilk katliam yapılmıştır. Bu katliamda 150 binden fazla Arakanlı Müslüman, kılıç ve mızraklarla öldürülmüş, bu sayının çok daha fazlası da başta Bangladeş olmak üzere başka devletlere sığınmıştır. Benzer olayların yaşandığı 1947 senesinden sonra ise Burma Krallığı bağımsızlığını ilan etmiştir. Bu durum yönetimdekilerin ekseriyetle Budizm yanlısı olmaları sebebi ile Budistlerin Müslümanlara karşı olan tavırlarının daha da radikalleşmesine sebep olmuştur.

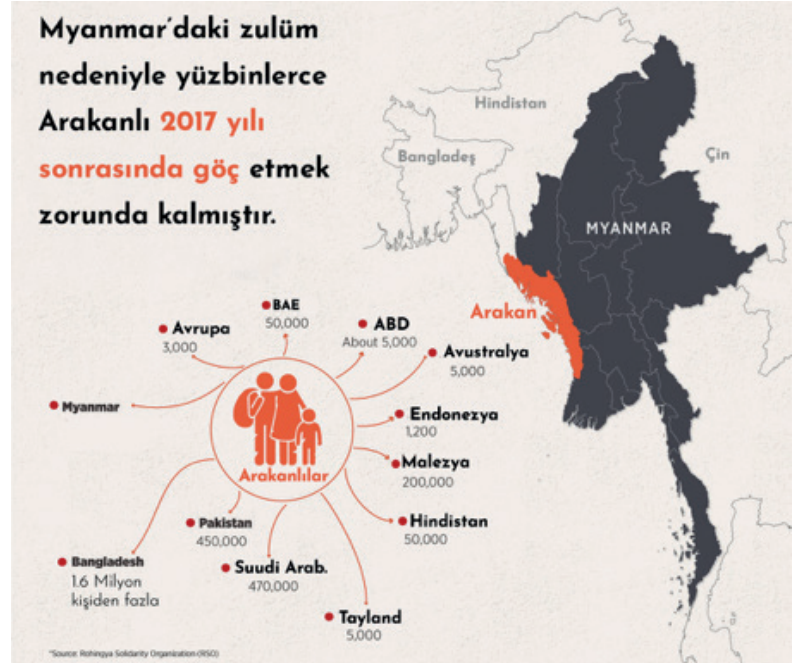
Devam eden süreçlerde Burma Hükümeti, Arakanlı Müslümanların bölgenin yerli halkı olmadığına dair çeşitli yayınlar basmış ve bu yayınlar Burma Krallığı bir tarafa Japonya, ABD ve Bangladeş gibi ülkelere dahi yayınlanmıştır.⁸ Buna benzer şekillerde Burma yönetimdekilerin desteğini alan bölgedeki Budistler, Müslümanlara karşı mütemadiyen zulüm politikaları uygulamıştır. Binaenaleyh, 1954 ve 1978 senelerinde Müslümanların hedef alındığı olaylarda binlerce Müslüman sebepsiz yere katledilmiş,⁹ 200 binden fazla kişi ise Bangladeş'e sığınarak geçici kamplarda yaşamak zorunda kalmıştır.

1982 senesinde Burma hükümeti tarafından çıkarılan Vatandaşlık Kanunu ise Arakanlı Müslümanlara karşı bugüne ka-

dar sürecek olan zulüm politikalarının resmî belgelerinden biri olmuştur. Zira bu kanun ile Arakanlı Müslümanlar, Anayasa'da tanımlanan üç farklı vatandaşlık statüsünün hiçbirine dahil edilmemiş ve "yabancılar" olarak nitelendirilmişlerdir.¹⁰

2010'lu Yıllarda Zulümler Arttı

Daha önce adı Burma Krallığı olan coğrafyanın ismi sonrasında Myanmar olarak değiştirilmiştir. Myanmar'da Müslümanlar ile Budistler arasındaki gerilim 2010'lu yıllarda artık mücadele edemeyecek seviyeye gelmiştir. 2012'de Budistler ile Müslümanlar arasında çıkan çatışmalar sonucunda binlerce Müslüman katledilmiş, Müslümanlara ait yüzlerce ev ve iş yeri yakılmıştır. Myanmar ordusu 2017 yılında Arakan'daki sınır karakollarına düzenlenen eş zamanlı saldırıları gerekçe göstererek kitlesel şiddet eylemleri başlatmış, bunun sonucunda da hayatlarını kurtarmak isteyen yüz binlerce Arakanlı çevre ülkelere göç etmeye başlamıştır.

⁸ Aye Chan, "The Development of a Muslim Enclave in Arakan (Rakhine) State of Burma (Myanmar)", SOAS Bulletin of Burma Research, C. 3, No: 2, 2005, s. 397.

⁹ "Arakan Raporu", s. 3.

¹⁰ Çebi, "Arakan Raporu: Tarihi Süreç, İç Dinamikler ve Uluslararası Aktörler", s. 5.

Büyük göç hareketinde en çok göçmeni Bangladeş, Pakistan, Suudi Arabistan ve Malezya karşılamıştır. Öyle ki Birleşmiş Milletler'e göre, Ağustos 2017'den sonra Arakan'da baskı ve zulümden kaçıp Bangladeş'e sığınanların sayısı 900 bine ulaşmıştır. Gayri resmi rakamlara göre Bangladeş'teki Arakanlı göçmen Müslüman sayısının bugün 1.6 milyonun üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Bangladeş'te Bhasan Char Adası'na Göç

Yıllardır Myanmar'da göçe maruz kalan ve bu sebeple Bangladeş'e sığınan göçmenler ne yazık ki burada da bir başka göç hareketine mecbur bırakılmaktadırlar. Kendi topraklarında vatansız duruma düşen Arakanlı Müslümanların bu durumu ne yazık ki 2021 yılına gelindiğinde de değişmiş değildir. Uluslararası toplumun tepkisine rağmen Bangladeş hükümeti, Myanmar'daki zulümden kaçan Arakanlı göçmenleri deniz altında kalma riskiyle karşı karşıya olan Bhasan Char Adası'na taşıma kararı almıştır.¹¹

Bangladeş'teki Dakka yönetimi Arakanlı Müslümanların Bhasan Char Adası'na yerleştirme planını Aralık 2020'de devreye sokmuştur. Bangladeş yönetiminin hedefi Bangladeş'in Cox's Bazar yerleşimlerinde yaşayan yaklaşık 1.1 milyon Arakanlı göçmenin¹² bir kısmını 20 yıl önce jeomorfolojik bir olay sonucunda Bengal Körfezi'nde yükselmiş bir adaya nakletmektir.

Görsel 1: Bhasan Char'ın havadan görünümü. Yetkililer riskli koşullar göz ardı ederek yerleşimin Roginyalılara ev sahipliği yapmaya hazır olduğunu söylüyor. [Kaynak: Daily Star]

Bangladeş anakarasına yaklaşık 35 kilometre mesafede olan adaya ulaşım deniz yoluyla yaklaşık 3 saat sürmektedir. Ada'nın en büyük handikaplarından biri deniz yüzeyinden sadece 2.8 metre yükseklikte olması nedeniyle büyük dalgalar, yer hareketleri ve olası bir tsunami ihtimalinde tekrar sular altına gömülme ihtimalidir. Öyle ki Bangladeş'teki rejim deniz yüzeyine çok yakın olan adayı nehir erozyonu ve dalgalardan koruyabilmek için kumla doldurmaya çalışmaktadır.

Bununla birlikte Bangladeş yönetimi uluslararası topluma adanın güvenli olduğu izlenimini oluşturmak için adaya üç metrelik bir sel savunma dolgusu inşa etmektedir. Ayrıca adaya iki helikopter pisti, acil durum tahliyesi ve nakliyesi için sekiz yüksek hızlı tekne konuşlandırmaktadır.¹³

Bhasan Char Adası'na toplamda 100 bin kişiyi göndermeyi planlayan hükümet aşama aşama göçmenleri adaya sevk et-

¹¹ Hürriyet, "Arakanlıların Bitmeyen Çilesi," 2020, <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/arakanlilarin-bitmeyen-cilesi-41701709>.

¹² Rebecca Ratcliffe vd., "Cox's Bazar refugee camps: where social distancing is impossible" *The Guardian*, June 29, 2020.

¹³ Sreeperna Banerjee, "From Cox's Bazar to Bhasan Char: An Assessment of Bangladesh's Relocation Plan for Displaced Rohingyas," 2020, 7–8.

meye başlamıştır.¹⁴ Bangladeş yönetimi ilk aşamada 1.642 kişiden oluşan ilk grubu adaya nakletmiş, sonraki sevkiyatlarla birlikte adadaki Arakanlı göçmen sayısı Mart 2021 itibariyle 7000'i bulmuştur.¹⁵

Yeni inşa edilen Bhasan Char Adası'na göç, dünyanın en yoğun mülteci kamplarından biri olan Cox's Bazar'da bulunan bazı Arakanlılar tarafından bir fırsat olarak değerlendirilse de, göçmenlerin büyük bir kısmı "yüzen ada" olarak adlandırılan Bhasan Char'daki riskler nedeniyle endişeli olduklarını ifade etmektedir. Örneğin DW Asya sorumlusu Arafatul İslam'a göre Bhasan Char Adası son 20 yılda belirli dönemlerde yer değiştirmiştir. Bu durum göçmenleri endişeye sürükleyen temel faktörlerden biridir. Nitekim adanın

ismi Bangladeş dilinde doğrudan "yüzer" manasına gelmektedir. Uzmanlara göre Ada üzerinde bir yaşam kurabilmek için yeterince "yaşlı" değildir. Her ne kadar Bangladeş'teki siyasi otoriteler göçmenlerin zorla adaya yerleştirilmediğinin altını çizmeye çalışsa da göçmenler Ada'ya sevk konusunda kendilerine başka bir şans bırakılmadığını vurgulamaktadır.¹⁶

Birleşmiş Milletler Uyarıyor

Adadaki gelişmelerle ilgili Birleşmiş Milletler (BM) de endişe duymaktadır. Her ne kadar Bangladeş yönetimi uluslararası sivil toplum kuruluşlarını ve BM yetkililerini bölgeye davet etse de uluslararası toplum bu duruma, hem ziyaretlerin adanın inşasını meşrulaştırabileceği hem de adanın uzun vadeli güvenlik, geçinme kaynakları ve lojistik gibi temel sorunlarına çözümlerin belirsiz olması gerekçesi ile çekimser yaklaşmaktadır.

Bangladeş'teki gelişmeleri izlediklerini ifade eden BM yetkilileri Bangladeş'teki sığınmacıların Bhasan Char'a taşınmak konusunda özgür iradelerine saygı duyulması gerektiğini vurgulamaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri Filippo Grandi adaya gerçekleştirilen tüm transferlerin gönüllü ve yetkililer tarafından doğru bir şekilde bilgilendirilmiş bir karara binaen alınması gerektiğinin altını çizerken adadaki şartlarla ilgili endişeli olduklarını vurgulamıştır.¹⁷

¹⁴ Euronews, "Bangladeş: 1.400 Arakanlı Müslüman Daha İssiz Adaya Gönderildi," 2020, <https://tr.euronews.com/2021/01/30/banglades-1-400-arakanli-musulman-daha-ss-z-adaya-gonderildi>.

¹⁵ Ruma Paul, "Bangladesh to move more Rohingya Muslims to remote island, despite outcry" Reuters, Feb. 14, 2021.

¹⁶ "Bangladesh begins relocating Rohingya refugees to remote island Bhasan Char" YouTube, Uploaded by Deutsche Welle, Dec. 10, 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=VxLM2bYXt6g>

¹⁷ "Transfer of Rohingya refugees to Bay of Bengal island 'must be voluntary': UN refugee agency", UN News, December 7, 2020.

Bununla birlikte bölgedeki araştırmacılar süreç ilerledikçe Bangladeş yönetimi ile BM yetkilileri arasındaki gerilimin tırmandığını ve uluslararası örgütler ile STK'ların siyasi iktidar ile uzlaşmak zorunda kalabileceklerini ifade etmektedir.¹⁸

Öyle ki NBC kaynaklarına göre Bangladeş'te Birleşmiş Milletler'in bölgede inceleme yapmasına, adadaki yaşamın güvenliğini ve sürdürülebilirliğini gözlemlemesine [çeşitli gerekçelerle] verilmemektedir. Bu duruma binaen BM görevlileri Bhasan Char projesi ile ilgili olarak temkinli bir yaklaşımla Hükümet ile yapıcı bir diyalog kurabilmek için sabırsızlandığını ifade eden resmi bir açıklama yapmıştır.

Bhasan Char adasının tektonik güvenliği ile ilgili şüpheler Arakanlı Müslümanları ve uluslararası STK'ları endişlendiriyor.

Bangladeş yönetiminin göçmenleri adaya taşıma da en büyük handikaplarından birisi Cox's Bazar yerleşiminden daha iyi barınma koşulları olduğunu öne sürerek "cazip" önerilerle çağrı yaptığı göçmenlere ilişkin adadan bir geri dönüş prosedürüne sahip olmamasıdır. Göçmenler her ne kadar ilk aşamada "gönüllü" olarak adaya gitmiş olsalar da adadaki yetersiz koşullar nedeniyle geri dönmek istediklerinde nasıl bir yöntem

Görsel 2: Bhasan Char Adası'na taşınan Arakanlı göçmenlerden bazıları.

izleyeceklerini bilememektedirler. Yani, göçmenlerin adaya gönderilişine ilişkin bir mevzuat bulunmaktayken, adadan ayrılmak isteyen göçmenlere ilişkin bir yol haritası henüz oluşturulmamıştır.

BM'nin gerçekleştirdiği basın açıklamasında göçmenlerin adada geçim kaynaklarına erişimi konusunda endişelerin bulunduğu açıktır. Bunun yanında ada izole bir coğrafyada yer almakta ve sel felaketine karşı korunmasız görünmektedir.²⁰

Ayrıca Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Hakları Myanmar Özel Raportörü Tom Andrews, Arakanlı Müslümanların Bhasan Char Adası'na bağımsız bir BM değerlendirmesi olmadan yerleştirildiği yönündeki haberler konusunda kaygılı olduğunu altını çizmektedir.²¹

Cox's Bazar Mülteci Kampındaki Yangınların Nedeni ne?

Arakanlı mültecilerin yaşadığı dünyanın en büyük mülteci kampı Cox's Bazar'da

¹⁸ Gizli mülakat.

¹⁹ "Bangladesh relocates thousands of Rohingya Muslims to remote island", *NBC News*, Jan. 29, 2021

²⁰ Shehab Sumon, "UN trip to 'Rohingya island' delayed" *Arab News*, Nov. 25, 2019. <https://www.arabnews.com/node/1589161/world>

²¹ Peter Kenny, "UN should verify conditions on island for Rohingya" *AA*, Dec. 11, 2020.

sürekli olarak çıkan yangınlar endişe vermektedir. Inter Sector Coordination Group'a göre Cox's Bazar'da çıkan yangın sayısı son dört ayda 84'ü bulmuştur. Öyle ki 22 Mart 2021 tarihinde çıkan büyük yangında en az 15 kişi hayatını kaybetmiş 45.000'in üzerinde mülteci evsiz kalmıştır.

Cox's Bazar'daki mülteciler artık kamp-
ta çıkan yangınlardan çok yorulduklarını ifade etmektedir. Kamptaki mültecilerden Abdullah yangın korkusundan geceleri uyuyamaz hale geldiklerini, bu durumun artık psikolojik bir soruna dönüştüğünü açıklamaktadır.

22 Mart'taki büyük yangının nedenlerine ilişkin Bangladeş hükümeti tarafından yürütülen soruşturma devam etmektedir. Cox's Bazar kampındaki yangınların sıklığı ve artışına ilişkin temel nedenin bilinmediği ifade edilmektedir. Arakanlı mülteciler kampta kuru, yanıcı bambudan yapılmış geçici barınaklarda yaşamaktadır. Save the Children adlı sivil toplum örgütü, mültecilerin yaklaşık dört yıldır bu tehlikeli koşullarda yaşadığını, güvenli ve gönüllü olarak Myanmar'a dönene kadar burada yaşamaya devam edeceklerini ifade etmektedir. Yangınların hükümet tarafından mültecileri Bhasan Char'a göçe zorlamak için çıkarıldığına ilişkin çeşitli söylentiler bulunsada söz konusu iddialara ilişkin yeterli kanıt bulunmamaktadır.

Sonuç

Myanmar'da Budistler tarafından istenmeyen ve varlıkları reddedilen Arakanlı Müslümanlar, mütemadiyen zulüm, işkence, etnik temizlik, asimilasyon ve insanlık dışı muamelelerine maruz kalmıştır. Halihazırda Arakanlı Müslümanlar dünya genelinde en fazla ayrımcılığa maruz bırakılan sayılı halklardan biridir. Çevre ülkelere göç eden Arakanlı Müslümanlar başta eğitim, çalışma, özel mülkiyet edinme, seyahat etme gibi en doğal haklardan mahrum şekilde ya-

şamak zorunda bırakılmaktadır. Dahası, Arakanlı Müslümanlara karşı işlenen insan hakları ihlallerinin ve uluslararası hukuka göre suçların faillerine herhangi bir ceza dahi verilmemektedir. Bu sebeple her sene binlerce Arakanlı Müslüman, vatan bildikleri toprakları terk ederek başta Bangladeş olmak üzere başka ülkelere sığınmaktadır.²⁵

2017 sonrasında Bangladeş'e sığınan Arakanlıları şimdi de "Bhasan Char" sınavı beklemektedir. Nispeten yeni bir oluşum olan Bhasan Char Adası, Bangladeş anakarasından tamamen izole bir konumdadır. Her ne kadar hükümet adada konut ve diğer tesisler inşa etmiş olsa da coğrafi olarak bu denli riskli bir arazinin sürdürülebilirliği konusunda endişeler devam etmektedir. Adanın inşasına yaklaşık 300 milyon dolar bütçe ayı-

*Bangladeş
hükümetinin tüm
baskılara rağmen
kısa vadede geri
adım atmayacağı
düşünüyor.*

²² Swaminathan Natarajan & Khadeeja Arif. (March 23, 2021) "Cox's Bazar fire: 'I wanted to save them even if I died doing so'", BBC World.

²³ Reliefweb, "Rohingya refugees fear 'another disaster waiting to happen' after 84 fires in just four months – more than 2020 total"

²⁴ Yasin Yaylar, Mürsel Bayram, "Myanmar'daki Din Çatışmasının Swot Analizi", *Stratejik Düşünce Enstitüsü Dergisi*, 2014, s. 2-3.

²⁵ "Myanmar 2019", Londra, 2019, (Çevrimiçi) <https://www.amnesty.org/en/countries/asia-and-the-pacific/myanmar/report-myanmar/>.

ran Bangladeş hükümetinin kısa vadede baskılar karşısında geri adım atmayacağı gözlemlenmektedir. Nitekim tüm tepkilere rağmen Bangladeş Başbakanı Şeyh Hasina Arakanlı Müslümanların Ada'ya yerleştirilmesine devam edileceğinin altını çizmektedir.

Oysa olası bir iklim krizi sonucunda deniz seviyesinin yükselmesiyle Bhasan Char Adası ve diğer kara kütlelerinin bütünlüğüne tehdit oluşturacak gelişmelerle karşılaşılması muhtemeldir. Sreeparna Banerjee'ye göre böyle bir krizde Bangladeş yönetiminin adada inşa ettiği tesisler Adaya taşınan Arakanlı göçmenlerin hayatını kurtarmak için yeterli olmayacaktır.²⁶

Adaya göçmen sevkiyatı giderek artmakta, sayı arttıkça STK'ların baskısı ve BM'nin tutumu zayıflamaktadır. Son derece kötü sosyo-ekonomik koşullara sahip Bangladeş'te yerinden edilen Arakanlılar için getirilen "Ada çözümü" krizi daha da derinleştirmekte, adadan ana karaya geri dönmek isteyen göçmenlerin sorunları ile birlikte kalıcı bir çözüm bulma çabalarını karmaşık hale getirmektedir. Ayrıca yeni inşa edilen bir yapı olduğu için Ada'nın göçmenlerin sağlığı, göçmenlerin geçim kaynakları, eğitim ihtiyaçları, gıda lojistiği ve güvenlik hükümlerine ilişkin neler getireceği belirsizdir.

Ne Yapılmalı?

- Uluslararası toplum, ülke üzerindeki gerilimi azaltmak için göçmenlere mali desteğini bir an önce tazelemelidir.
- Bangladeş hükümeti göçmenleri adaya sürme projesini insan merkezli bir yaklaşımla yeniden gözden geçirmelidir.
- Arakanlı sığınmacıların Bangladeş'e entegrasyonunu sağlayabilecek seçenekler henüz formüle edilmemiştir. Hükümet Bhasan Char'ın ötesine bakabilen "insan merkezli" kurumsal ve sürdürülebilir bir politika ortaya koymalıdır.
- Cox's Bazar mülteci kampındaki periyodik olarak tekrar eden yangınlarla ilgili hükümet acil olarak önem alınmalı ve kampın güvenliğini sağlamalıdır.

²⁶ Banerjee, "From Cox's Bazar to Bhasan Char: An Assessment of Bangladesh's Relocation Plan for Displaced Rohingyas," 11.

BHASAN CHAR ADASI VE BANGLADEŞ'TEKİ ARAKANLI MÜSLÜMANLAR

Bhasan Char Adası'nın tektonik güvenliği ve adadaki Arakanlı Müslümanların temel ihtiyaçlarının temini üzerine şüpheler var.

Cox's Bazar mülteci kampında neredeyse periyodik hale gelen yangınlar mültecilerin yaşam hakkını tehlikeye atıyor. Bangladeş hükümetinin yangınlarla ilgili acil eylem planı hazırlaması gerekiyor.

Bangladeş'teki Arakanlı Müslümanların ülkeleri Myanmar'a kısa vadede geri dönebilme ihtimali bulunmuyor. Dolayısıyla Bangladeş'te uyum çalışmalarının masaya yatırılmasına ihtiyaç var.